

SZERKESZTŐSÉG
és
KIADÓHIVATAL
hová a dolgozatok
és előfizetési pénzek
küldendők:
Kolozsvár, Ref. Theologia
4. számú lakás.

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

AZ ERDÉLYI EV. REF. EGYHÁZKERÜLET „EGYHÁZI
ÉRTEKEZLET”-E TÁMOGATÁSÁVAL
SZERKESZTIK:

NAGY KÁROLY, VAJDA FERENCZ,
ref. theol. tanár, felelős szerk. sz.-udvarhelyi pap, főmunkatárs.

Megjelenik minden vasárnap egy iven.

Előfizetési ár:

Egy évre . . . 4 korona. Negyedévre 1 korona.
Félévre . . . 2 korona. Egy szám ára 10 fillér.

Protestáns népirodalom.

Ha protestáns népirodalmunkra gondolok, a lelkemet mindig valami fájdalmas érzés szállja meg. Most is ez a fájó érzés adja kezembe a tollat, hogy elmondjam: mi nyomja lelkemet. Hátha az én fájdalmam, az én panaszom mások lelkében is viszhangra találna, aztán egy akarral gyógyítanók a fájó sebet.

Mindenekelőtt a baj okával kellene tisztába jönnünk. Nem tudom mibennünk van-e a hiba, kik aczél ekénnkel, az asztal mellett, fehér papíroson hasogatjuk a betű-barázdákat, vagy pedig azokban, a kiknek számára szántunk és híngetjük a lelkikegyelemnek áldást hozó magvait? Annyi azonban bizonyos, hogy vallásos népirodalmunk pang. Sem írók, sem olvasó közönség nincs. Lehet, hogy a mi ekénk nem jár elég mélyen. Nem képes felszínre hozni azokat a drága köveket, melyeket a kezelő megtalálván, elmegyén, eladja minden marháját és megveszi azt (Mát. XIII. 45—46). Lehet, talán a felszántott mezőkbe nem hintjük azt a magot, a mely minden ember számára édes gyümölcsöt teremne. És ez szinte természetes is. Mert a mint nem tudunk egy szájjal hideget és meleget fujni: úgy nem tudunk úgy írni, hogy az a bűnösöknek és az igazaknak is tetszedjék.

Nem tudunk olyan hangon szólani, hogy abban e világ és a Krisztus is gyönyörködjék. Vagy-vagy. Harmadik eset nem létezik. Vagy írunk úgy, hogy minden sorunk, minden szavunk az evangéliumnak egy-egy igazságát foglalja magában, seregével építse az istenorszá-

gát, nevelje a hitet, terjessze a jó erkölcsököt és ez esetben szolgáljuk a Krisztusnak és az ő anyaszentegyházának. Vagy pedig vesszük a más pennát és írunk léhaságot, könnyelmű, mullattató meséket és ekkor szolgáljuk e világnak és a bűnnek.

Többfelől szemére vetették a „Vasárnap”-nak is, hogy benne ez se jó. az se jó. Egy kicsit nem elég népies, egy kicsit nem elég változatos. Szóval, a ki hibát akart benne kapni, az kaphatott. Nem mentetjük magunkat, de belől úgy érezzük, hogy az volt a legnagyobb hibánk, hogy miért nem ragadtuk meg még nagyobb erővel a Krisztust és szólottunk volna állandóan az ő hangján, követtünk volna az ő nyomdokait. Akkor bezzeg ottan-ottan korbácsot kellett volna ragadnunk, hogy az isten templomából kiűzzük a kufárokat, hogy mély álmunkból felrázzuk a közönyösöket. Annyi bizonyos, hogy míg a betűk meg nem elevenednek, míg a bennük foglaltató igazságok minden szivbe be nem hatolnak: addig az egyházi irodalom nem éri el célját.

Protestáns irodalmunk pangásának egyik okául én azt tartom, hogy maga az irodalom; a könyvek, az ujságok nem nyugosznak elég erős vallásos alapon. Nem tartalmazznak elég evangéliumi erőt, igazságot, a mely mindig értékes, építő és hódító. Maga az evangélium miért nem veszi el becsét és értékét soha? Azért mert minden szava isteni igazságot tartalmaz.

És éppen ennek tulajdonítom másfelől azt a rettentő nagy közönyt is, mely protestáns né-

pünk lelkét, nehéz álmoként, megszállotta. Mert az mégis csakugyan rettentő közönyre mutat, hogy milyen kevés egyházi lapunk és vallásos irányu könyvük van, s még az a kevés is alig élhet meg. Protestáns népünk sem alsó, sem felső rétege nem érdeklődik eléggé az egyházi irodalom iránt. Inkább előfizet bármilyen lapra, megvesz akármilyen rossz könyvet, de egyházi irányu lapoktól és könyvektől sajnálja a pénzt. A kath. egyház 72 egyházi lapot tart fenn és lapjainak e nagy elterjedését annak köszönheti, mert mindenik erős kath. szellemben van írva. A nép móhón kap rajta, mert lelki szükségeit kielégítve látja benne.

Izrael bünbe merült, bálványimádó népét a próféták isteni kijelentésen nyugvó, bátor és igaz beszédei térítették időnkint magához. Ezek serkentették munkára, küzdelemre. A XVI. században a vén Európát, mely a pápai hatalom nehéz igája alatt se nem élt, se meghalni nem tudott: ismét a reformátorok ajkain megcsendült isteni ige serkentette uj életre. Szóltassuk meg ismét minél nagyobb erővel, ezt az isteni ígét, hogy hangjai hatoljanak a szivekbe, az elmékbe egészen a velőknek megoszlásáig.

De, aztán népem, én magyar népem ne süketits meg a te füledet. Hallgass az isteni beszédre. Tudakozódj az írásk után. Nagy erő és hatalom van ezekben a kicsiny betűkben. Olvassad a jó könyveket, a hasznos ujságokat, mert elvész a nép, mely tudomány nélkül való.

Siculus.

TÁRCZA.

Adventben.

*Vihartépett zászló ragyogó foszlánya
Kibontva hát újra? Gyül a nép alája:
Sereg a seregre, tábor tábort váltva ...
Üdvözelve légy Te dicsőség királya!*

*Letette dolgozó köntösét az élet;
Uj, fénglő ruhába öltözik a lélek ...
A Messiás jöttét egész világ várja:
Üdvözöllek én is, dicsőség királya!*

*Lelkemben újra gyül, az erős, élő hit!
— A közöny, kétkedés elveszté harczeit —
Zászlód alá állok, intésedre várva ...
Követlek örökké dicsőség királya!*

*Zászlód — ha megtépett — mégis dicső nekem
Viadalra hívó, győzni vivő jelem.
A véglehelletig esküszöm alája:
Üdvözöllek Téged, dicsőség királya!*

*Osváth Lajos,
sz.-udvarhelyi reform.
s. lelkész.*

A vallásos ember.

(Folytatás és vége.)

Vessünk tehát ennek lelkébe olyan alapot, hogy ne kelljen aggódnunk a jövő miatt. Annyival inkább, mert midőn a protestáns öntudatot élesszük és a prot. vallás alapigazságait az ifjuság lelkébe csepegtetjük: ugyanakkor általános, keresztyén elveket terjesztünk.

Itt első sorban a *vallásoktatást* és az *egyházi életre nevelést* kell figyelembe vennünk. A rendszeres vallásoktatás helye az iskola. Felekezeti iskoláinkban a siker a *vallásoktatás buzgóságától* és az *egyházi előljáróság éber figyelmétől* függ. De községi, állami, más hitfelekezeti iskolákba járó evang. reform. hitvallásu gyermekek vallásoktatásának a sikere, a vallásoktatás buzgósága mellett: a szülők jóakaratótól és buzgó támogatásától is függ. Teljes mértékben respektálom a szülők szabad elhatározását, hogy gyermekeiket ott taníttassák, a hol éppen legcélravezetőbbnek tartják: de ha hitelveink győzedelmére, egyházunk jövőjére gondolok: feltétlen szükségesnek tartom, hogy minden gyermek saját hitében nevedekdjék fel. Így is fenmarad a kérdés: mire való akkor a felekezeti iskola, ha azt nem vesszük igénybe? És, hogy lehessen annak keretén kívül sikeres vallásoktatásról gondoskodni? Legyünk őszinték. Egyházi és iskolai ügyekben nagyobb szabadság nem is képzelhető, mint éppen a ref. egyház kebelében. Ha egyházi és iskolai intézményeink valami szempontból kívánni valót hagynak fenn

Mátyás párbaja.

Irta: **Mikszáth Kálmán.**

(Folytatás.)

No, lesznek most itt nagy mulátságok. Van itt most egy nagy termetű cseh vitéz, valami Holubár, ki mindeneket legyőzött, a merre járt, a ki kilencz évig szopott gyermekkorában, azért olyan szörnyen erős. Arra kérte a palatinust, hogy engedje neki vitézi tornára hivni fel a magyar lovagokat. No, hála Istennek, lesz itt most egy kis elevenség, egy kis látni való.

Maga Mátyás is értesülvén, a bajnokról, magához hivatva egy órában, de jelen voltak a főurak is.

— Ejha, — csodálkozék Ujlaky, mikor az irdatlan száll ember belépett. — Sok eső volt, a hol ez nőtt.

A király nem csodálkozott, hanem nyájasan inté közelebb, midőn az le akart térdepelni.

— Csak állj, Holubár, mi is csak emberek vagyunk, gyarlók pedig. Hallottam multadat, derék levante és ösmerem szándéodat. Isten hozott Budán! Itt mi szívesen látunk és módot nyújtunk a játéporondon, hogy a rozsdá ne egye meg a fegyveredet. Ám azért ne gondold, hogy jó helyre

és nem felelnek meg a modern élet igényeinek: ebből nem az következik, hogy szakítsunk vele, hanem az, hogy éppen prot. szabadságunkból kifolyólag, a bajnak elejét vegyük, azt orvosoljuk. Így felelhetnek meg csak iskoláink hivatásuknak és így lehetnek az egyháznak igazi veteményes kertjei, melyből öntudatos, hiteles buzgó egyháztagok kerülnek ki.

Az iskolai vallásoktatással szoros kapcsolatban van a *gyermek-istentiszteletek tartása*. Ez volna a vallásos nevelésnek második tényezője. Ezeknek üdvös, hasznos voltát szükségtelen hosszabban bizonyíthatom. Elég, ha annyit mondok, hogy téli időben már csak templomaink fűtetlensége miatt sem vihetjük a gyermekeket templomba, de ha ez akadály fenn nem forog: akkor is kérdés, hogy a felnőttek együttes templomozásával elértük-e a célt? Nézetem szerint nem. Mert más a felnőttek előtt mondandó beszéd és ismét más a gyermekek köréhez, lelki világához mért tanítás. Ez a körülmény teszi szükségessé a gyermek-istentiszteletek tartását. De, szükség tartani azért is, hogy a gyermekek idejekorán hozzá szokjanak a templomba járáshoz (ezért kellene tulajdonképpen a gyermek-istentiszteleteket a templomban tartani) és így észrevétlenül lépjenek át az egyházi életbe.

Én Isten segedelmével megkezdtem a gyermek-istentiszteletek tartását. Vajha meg lenne a kellő eredménye! A kicsinyeket, kikről azt mondá Jézus, hogy ilyeneké a mennyeknek országa: hivatatom én is, hogy jöjjenek a Krisztushoz, mert csak úgy lehetnek majd, mint fel-

nőttek az életben is igazi vallásos emberek és hűséges követői a Krisztusnak.

Mikor a gyermek-istentiszteletek a növedékek életében bevégeződnek: a lelki gondozásnak nem szabad megszakadni. A gyermekkor közönségesen a konfirmációval ér véget. Ez az időszak 15—20 évig a legföltettebb. Ekkor válik meg legtöbb ifjunál, hogy megmarad-e a vallásnak, az erénynek, a jó erkölcsöknek utain, vagy pedig elbukik. Éppen azért, az egyháznak védő kezet kell nyújtani ezen idő alatt, az ifjúság számára. Ez a hatalmas védő kéz nem más, mint az *evang. alapon álló ifjúsági egyesületek*, melyeknek kebelében tovább foly az a munka, mely az iskola falai között elkezdődött volt. Csakhogy itt az ifjúság már nem passzív szerepet játszik, hanem az aktív munka terére lép. Ez a keresztyéni munka abban állana, hogy az ifjak maguk olvassák, magyaráznák a bibliát, gyakorolnák magukat az egyházi életben, szavalásban, hasznos könyveket, lapokat olvasnának. Megismerkednének egyházunk multjával, a protestánsizmus küzdelmeivel, annak szervezétével. A mai kor romlott erkölcsi irányzatával védelmet nyújtana ez a ker. közös otthon. Egy szóval, előkészülnének az igazi keresztyén életre, a mely bizony ma, csak mint egy kegyes óhaj-tás, mint egy szép álmom áll előttünk.

Igen, mert a *mi egyházi életünk* még nem a tökéletes keresztyén egyházi élet, minőt pl. az apostoli korszak, vagy a reformáció egyes korszakai is felmutattak. Az igazi ker. egyházi életben nemcsak a hit erős és öntudatos, mely megalkuvást nem ismer sem a házasságkötések-

vetődöttél, itt mi talán nem adjuk olyan olcsón, mint rokonunknál, György királynál Prágában.

Holubár önérzetesen mosolygott.

— Aztán látod itt a harczmódor is más. Ti olasz módra vívtok hegyes lándzsákkal, mi tompa gerelyekhez vagyunk szokva, ti vágatva rohantok egymásra, mi itt ügöző lovon, azonkívül nem értitek a hónalj alatt, vashorgon tartani a lándzsát, hogy hátra ne ütődjék, hanem helyén maradjon. Bizonyynyal mondom neked Holubár, hogy jól ügyelj itt a bőrödre.

Holubár gunyosan mosolygott:

A király észre vette ezt és összeránczolta homlokát.

— Félek, kőbe lépsz, Holubár, de én mindenesetre pártfogásomba veszek s' egyelőre csak a közepes vitézekből küldök ellened valakit.

Holubár bosszusan harapdálta ajkait.

— Ám ha azt legyőzöd, — folytatá a király, — akkor legyen, mérközz meg legjobb vitézeimmel is. Nem kicsinyíteni akarlak, de kimélni.

— Megeszem őket, — hörögte Holubár, mérészen ziháló mellett.

— Jó, jó, ha legyőzöd őket, urrá teszek országomban. De azért a viadalt mégis a közepes-

sel kezdted holnapután a Zsigmond piaczon és mint hogy olyan fennen beszéltél, ha ez a közepes vitézem mégis téged találna legyőzni, számarhátra ültetve kergettetek ki országomból mindeneknek csufságára. Most már tud meg atyámfia, mihez kell magadát tartani.

Holubár szólni akart, de Mátyás intett kezével és ezzel a kihallgatás véget ért és távoznia kellett. A főurak kíváncsian vették körül a királyt.

— Kit küld ellene Fölséged?

— Majd jókor megtudják kegyelmetek, — mondá rejtélyes mosolylyal.

Harmadnapra volt az érdekes párbaj kintüze, ácsok éjjel-nappal ácsolták a sorompót, sátrakat, a királyné és a palotahölgyek helyeit bevonták piros bársonnyal, kiczifrázták czimerekkel, cserkoszorukkal. De különben erről már mindenki tud, hiszen ezer meg ezer nézője volt. De csak egy titok volt, hogy ki lesz a híres cseh bajnok ellenfele. Persze azóta már azt is mindenki tudja Magyarországon, azért nem érdemes hosszan leírni.

(Folyt. köv.)

nél, sem az élet megpróbáltatásaiban, hanem az erkölcsi élet is, a milyen tiszta, feddhetetlen: éppen olyan gazdag és kifogyhatatlan szeretetben. Virágzó egyházi élet mellett ki van zárva: a templomnak üressége, az egyházi épületek izléstelen, elhanyagolt külseje, a szellemi és anyagi javak parlagon maradása. Menj be egy községbe s tekintsd meg a középületeket, köztük a templomot, az iskolát, a papi lakást és bátran következtethetsz a hit erejére, a szeretet nagyságára, az egyházi élet állapotára.

Azonban, bármilyen virágzó legyen is az egyházi élet, bármiként is dicselkedjék az egyes ember az ő vallásosságával, mind nem ér semmit, ha munkájának gyümölcseit *nem az élet, nem az emberi társadalom szakítja le*. Mert csupán önző céloknek szolgál és hivatását nem igazán tölti be. Mikor Jézus Bethániában a poklos Simon házában vala, egy asszony drága kenetekkel megkengeté a fejét. A tanítványok ezt látva, megharagudának, mondván: Mire való ez a tékozlás? Jézus pedig monda nekik: Miért háborgatjátok ez asszonyt, mert jót cselekedett velem. Szegények mindig lesznek veletek, de én nemmindenkor leszek veletek. (Mát. XXVI. 6—11.)

En e pillanatban a társadalom *eme szegényeire* és a Jézus fejét *kenegető asszonyra* gondolok.

Látom: a szegényeket, kiknek nincs hitök, nincs bizalmuk se emberben, se Istenben. Oh, milyen nagy szükségük volna arra, hogy valaki megnyissa szemük világát, hogy lássanak.

Látom: az apátlan, anyátlan árvákat, rongyosan, éhezve, elhagyatva. Oh, milyen nagy szükség volna egy árvaházra, hogy ezek is meleg ott-hont, abban apát, anyát leljenek, vagy meleg ruhadarabot kapjanak.

Látom: a munkaképtelen, elhagyatott, utcán járó szegényeket. Oh, milyen jó volna, ha pl. mi is — a mi szegény-otthonunkba — még többet befogadhatnánk.

Látom: az ital áldozatjait — a földnek ezen legszerencsétlenebb embereit: a bűn foglyait: kiknek nem volt soha részök a szeretet melegében: oh, milyen jó lett volna ezeknek

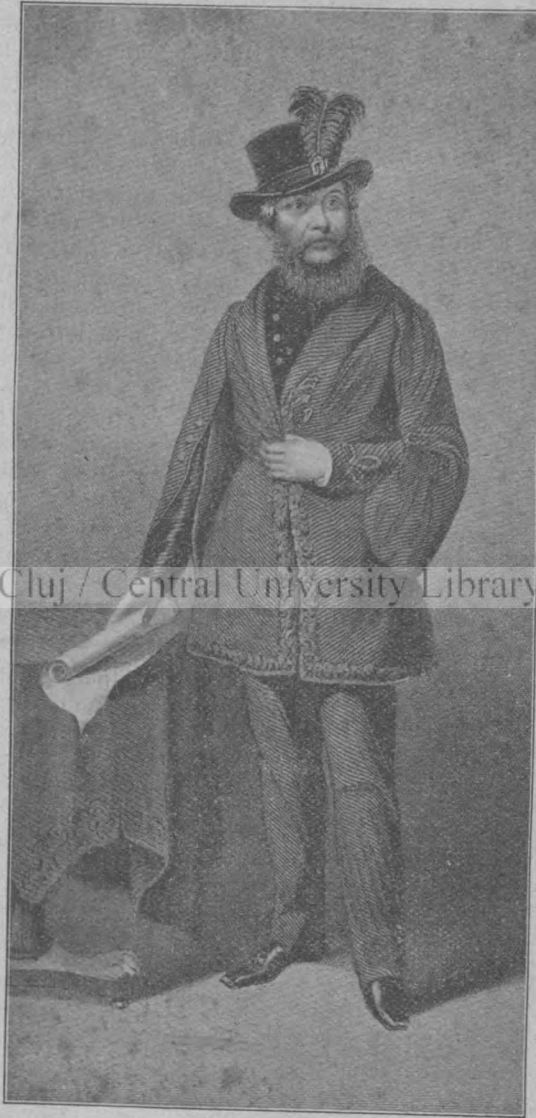
számára egy ker. ifjusági egyesület, hol rájuk is áradott volna Krisztus szeretetéből.

Látom: az anyagiságba elmerült világot, az osztályharcot, a felekezeti gyűlölséget, az ártatlanok becsületének porba hullását: oh, milyen jó lenne ennek a világnak ismerni az istenországot, a hol békesség, egyetértés, szeretet és a szentlélek általi öröm lakozik.

A Jézus testét kenegető asszony egy igazi vallásos ember eszményképét állítja elénk. De, hadd állítsam melléje az igazi vallásos férfi képét is. Ez a *könyörülő samaritanus*, a ki az utszélén véreben talált szenvedőt megszánta, gondozása alá vette, míg a zsidó pap és lévita ügyet sem vetve rá, ott hagyták.

Mindkét tényben: *a vallásnak, mint szeretetnek* megnyilatkozását látjuk. — Csakhogy a zsidó asszony még szűk felekezeti korlátok között mozog, míg a samaritanus már egy magosabb állápontra emelkedve, szeretetének melegében *az embert* részesíti. Ez a vallásos jellemnek a legmagasabb fejlődési fok: *az általános ember-szeretet* — minden hátsó gondolat és indok nélkül.

Ugy tetszik nekem, hogy mi, még most — felekezeti jellegünket megtartva: nem állunk a vallásos fejlődés végső fokán. De, azért elkezdett munkánkat kitartással, buzgósággal kell folytatnunk, mert csupán e munka által fejlődhetünk és sajátíthatjuk el mindama tulajdonságokat, melyek jellemzik az igazi vallásos embert. Előbb, ha megtanultuk szeretni hitünket, egyházunkat és ha ennek kebelében felkaroltuk a szegényügyet, az árváügyet; ha letöröltük a mi hitünk sorsosainak keserű

Kossuth Lajos amerikai képe.

könnyűit: akkor átlépve az igazi vallásosság minden korlátait, egész életünk az Istenszeretnek, az emberszeretnek megtestesülése lesz! Én Istenem, legyen hála szent nevednek, hogy megsegítettél e munkám végzésére.

Sz.-Udvarhely, 1902. nov. 23.

Vajda.

Kegyesség utja.

A kölesön adott biblia. Egy vasárnap anyámmal Glasgowban az unio-utcai templom térs tornáczában álltam, délutáni istentisztelet végett az ajtók kinyitására várva. A városban ünnepélyes volt a csend; egy rikoltás sem szakította meg; alig volt hallható lassu suttogása a járdán velünk egyazon célra gyülekező számos áhítatoskodónak, kik anynyira előéreztek a vallásos ünnepélyt, melyben résztvevők valának, hogy méltán lehele mondani: az Urnak napja volt az, a hogyan azt a Knoxok és Chalmersek hazájában ünneplik.

Ott állván néhány percig, két fiatal ember befordult az utcasarkon s lépteiket a templom felé irányzák; köznapi ruhában, tisztátlanok, borotvátlanok s kissé becsipve voltak. Arcvonásaik, midőn a templomajtó előtt elhaladtak, tiszteletlen gúnynyá torzultak, hangosan felkaczagtak s utcai dalt daloltak. Ily magokviseletökért némelyek a jelenvoltak közül utulattal fordultak el tőlök, mások pedig kérdék, hova lett a rendőrség; de az én anyám zűzám fordulva mondá: „Eredj a két fiatal ember után s hídd meg őket templomi székünkbe.“ Én utolértem őket nemsokára s tudattam velök anyám üzenetét. Egyik közülök hangos gunyakazajra s istentelen karómlásokra fakadt, a másik elbámult s ugy látszék, nem tudja magát mire határozni. Látszott rajta, hogy meglepte őt e váratlan meghívás és az egyszerű komoly hang, melyen azt végeztem. Társa mindent, gúnyszavakat és szitkokat sem véve ki, elkövetett, hogy tovább menjenek, emez azonban egyre késlekedett. — Én ismétlem a meghívást, ő pedig néhány másodperczig figyelmesen nézván reám mondá: „Midőn, mint te, gyermek voltam, templomba minden vasárnap jártam, de már három év óta nem voltam. Nem igen helyén érzem szívemet, én veled megyek.“

Daczára társa lebeszélése- s gúnyolódásának, kezénél fogtam s az Istennek már kinyitott házába vezettem őt; a templom megtelt nemsokára s én elkísértem őt a székbe, melybe anyám már beült volt. Jeles beszédet hallánk e szavak fölött: „*Ves-sed a te kenyeredet a víz mellett: mert sok napok mulva megtalárod azt.*“ (Pred. 11, 1.)

A fiatal ember figyelmesen hallgatott; szívében megtörtnek látszott. Vége levén az istentiszteletnek, gyorsan távozni akart; anyámnak azonban sikerült őt utolérni s tőle nyájasan kérdeni, van-e bibliája? s midőn arra tagadólag felelt és megjegyzé, hogy azt könnyen szerezhet magának, anyám mondá neki: „Őn bizonyosan tud olvasni, vigye el hát ideiglenesen, míg ön szerezhet, fiam bibliáját, hét-közben olvassa szorgalmasan s jövő vasárnap jőjjön el megint ide, én mindig szerencsésnek tartandom magamat, ha önnek székemben helyet adhatok.“ Ő a bibliát zsebébe tette s gyorsan távozott. Este családi istentiszteletünkkor anyám e fiatal férfi megté-réseért buzgón imádkozott.

A következő s más vasárnap is elmúlt a nélkül, hogy ő templomban megjelent volna. Anyám sokszor beszélt s imáiban megemlékezett róla; elmaradtán nagyon látszék szomorkodni. Végre harmadik vasárnapon reggeli istentiszteletkor, épen az első zsoltár éneklésekor, a fiatal férfi a templomi székbe lépett. Nagyon tisztelen felöltözve, de oly halvány volt és sovány, mintha betegségéből kelt volna fel. Anyám figyelemmel vizsgálta őt, arczán megelégedés és hála kifejezése terült. Közvetlenül az áldás után bibliámat a székre tette s eltávozott a nélkül, hogy anyámnak annyira o hajtott alkalmat

adott volna vele beszélgethetni. A biblia egyik feje-r lapjára, W. C. betűk alatt, irónnal néhány szót írt, melyekkel tudatta, hogy betegsége miatt tizen-négy napig nem hagyhatta el a szobát s kinyilatkoztatá, hogy nem talál elegendő szót, melyekkel kifejezné hálaérzelmeit, melyeket szívében ébresztett anyá-mnak az ő lelke üdve iránt tanúsított gondoskodása. Záradéku kérte őt, emlékezni meg róla imáiban s említe, hogy honába, Angliába tér vissza.

Évek multak el; anyám meghalt; én férfivá nőttem fel s az idegent elfeledém.

18...-ki őszkor Sz.-György hajó, melyen mint orvos szolgáltam, Déláfrókában a Táblaöbölben veté ki horgonyait. Ugyanazon öbölben volt *Chanteclair* hadihajó is, melyen egykoron a hajóorvos növedéke voltam s e miatt őt meglátogatni akartam. Ő szokott szivességgel fogadott s másnap vasárnap levén, meghítt, mennék vele istentiszteletre a fokvárosba. „Az — mondá — visszaidézi emlékezetünkbe a hajdani napokat, midőn együtt jártunk az unio-templomba.“ Vasárnap reggel templomba kísérem el barátomat. Istentisztelet után egy ur, ki mögöttünk ült, engedélyt kért tőlem megnézhetni bibliámat. Néhány percz mulva visszaadtá azt s tovább mentünk. Elhatároztuk, hogy együtt ebédelünk s a fogadó felé tartánk. Fölhaladva a lépcsőkön, azon ur, ki bibliámat megnézni kívánta, vállamra tapintott s néhány percnyi beszélgetésre hítt fel. Én azonnal szobát nyitattam s midőn leültünk, az idegen nagy figyelemmel nézett rám és könyűkre fakadt, melyeket láthatólag mély megindulás sajtolt ki belőle. Harmincz évesnek, nagy- és karcsunak, gondosan öltözöttnek, de gyöngé egészségűnek láttam őt. Miután korom, állapotom, szülőföldem felől tudakozódott, kérdé, nem emlékezem-e ifjúkoromból egy félittas emberre, kit, mint gyermek azon templomban, melyben dr. Beattie predikált, székel kináltam meg. Mennyire elbámultam, magam előtt látva azon férfit, ki anyám keresztyéni gondosságának s forró imáinak tárgya volt. E fölfedezés után kölesönös felvilágosítások s üdvözetek következtek, melyek után W. C. néhány szóval elbeszélte életfolyamatát.

O Leedsben, yorki grófságban, tiszteletreméltó szülőktől származott, kik neki jönevelést adtak s őt az igazság utjával megismertették. Csak tizenöt éves volt, midőn atyja meghalt, mi által anyja oly szorult állapotba jutott, hogy ő tanulmányaival felhagyni s inasnak szegődni volt kénytelen. — Uj czimboráival társalkodása közben megismerkedett a roszaság minden nemével s elvégre oly fesletté lön, hogy a miatt anyja, megszakadván szíve, meghalt. Föl levén minden kényszer alól mentve, állomását elhagyta s be-járta Skóországot, Glasgowban két év óta élt bűnös életet, midőn pályáját anyám meghívása szakította félbe. Megvallá, hogy első együttlétünk után nagy lelkiismereti kinokkal hagyta el a templomot. Istentiszteletre jött anyának és fiának látása élénken emlékezteté őt gyermeksege napjaira, midőn anyját, kinek megrövidité életét, elkísérte a templomba és vasárnapi iskolába. Lelki kinjai betegségbe ejtke őt, melyből egészen megújulva kelt föl. — Visszatérve Angliába anyai nagybátyjának lábaihoz borult, tőle bocsánatot kért és kapott. Bűneinek fölismerése és megbánása, küzdelmei a kísértetek ellen, diadala a világ fölött, a világüdvözítő engesztelő áldozatába vetett hitének fejlődése, végtére a béke, melyet a hitben talált: ezen egész elbeszélés reám nézve hasznos alkalmazással és üdvös tanulmánnyal teljes volt. Nagybátyja beleegyezésével papságot tanult s most Déláfrókában mint térítő működik.

„Azon pillanatban — tevé hozzá záradéku —

midőn megpillantván ön bibliáját, ráismertem önművel s mivel rátaláltam benne az általam tele irt fehér lapra, kételkednem többé nem lehetett. S tudja ön ki volt akkor czimborám, midőn ön felszólított, mennék önnel a templomba? A híres Hill Jakab, kit egy év mulva rablásért felakasztottak. — Most már érti ön, Istennek kipuhathatlan irgalma s annak eszközei, önnek anyja s ön által mily borzasztó sorsból szabadultam meg. Mint égő üszök menekültem ki a tüzből, midőn a halál örvényének s nyilvános gyalázatnak szélén lebegtem. Ön emlékezik rá, hogy dr. Beattie akkora e szavak fölött prédikált: *Ves-sed a te kenyeredet a víz mellett: mert sok napok mulva megtalálsz azt.* Ön a gőgös, megrög-zött, gunyolódó bűnöst a szegény pogányoknak üd-ve hirdetve találja s ön boldogult anyja az égben bizonyosan élvezi már a jutalmat, mely ígérve van azoknak, *az kik sokakat az igazságra visznek.* (Dáv. 12. 3.) (Ch. H—d után).

Egyházi élet.

Felhívás.

„Az Erdélyi ev. ref. egyházkerület Szeretetháza“ kebli tanácsa folyó hóban tartott ülésén elhatározta, hogy felkéri a Ntű lelkész urak útján egyházunk minden rangu és rendü tagját, hogy a Szeretetház céljaira s legközelebb épen a kö-zelgő karácsony alkalmából a „Karácsony-fára“ ajándékokat adni és gyűjteni sziveskedjenek. Pap-jaink, tanáraink, híveink leány árváiról van szó. Nem kell bővebben fejtegetni, hogy a „kegyes szí-vek“ adományainak micsoda áldásai vannak. Csak arra kérünk, hogy „a jó ember az ő szívé-nek jó kincseiből hozzon elő jót.“ — Minden, bár-mily csekély adományt, akár pénzben, akár ter-mészetben, hálás köszönettel fogad és nyilvánosan nyugtázz az igazgatóság. Az árvák számára küld-ött összegek esetleg fennmaradó része, az árvák javára gyümölcsöztetik, — Az adományok alólírott czimére (Kolozsvár, Ferencz József-ut „Ref. Sze-retetház“) küldendők.

A Szeretetház kebli tanácsa nevében
Kolozsvárt, 1902. december 4-én.

Horváth János,
intézeti igazgató.

Protestáns estély Debreczenben. Debreczenben november 30-án az ev. ref. főiskola disztermében a theologiai akadémia ifjai jól sikerült protestáns estélyt rendeztek. Közreműködött a főiskolai énekkar Márcsai Sándor tanár vezetése alatt 3 ének szabatos és hatásos előadásával. Eröss Lajos theol. akad. tanár „A babona“ czime alatt felette érdekes és tanulságos szabad-előadást tartott. Előadásába igen találóan vezette be a r. kath. vallásuaknál hova-tovább előtérbe nyomuló „szentek“ tiszteletét s azok között kiváltképen páduai „szent“ Antal-nak a klerikálisoktól sürgetett s hi-hetetlen mérveket öltött kultuszával foglalkozott. Páduai „szent“ Antal, kit a klerikálisok, mint első eretnek üldözött, ugyancsak méltányolnak, nagyon alkalmas eszköznek és czégnak vált be a kleriká-lisoknál nemcsak a prozelita fogdosás, hanem a babsígyűjtés céljainak az előmozdítására is. A tudós előadó esetet hozott elő hogy mennyire és mily módon használja ki ezt a czéget a klerikaliz-

mus uralmi törekvései közben a saját hasznára. Debreczenben valami katolikus könyvkereskedés-féle üzlet van, de abban néhány „szent“ és nem szent képen kívül alig lehet egyéb árucikket találni, mint csak olyanokat, a melyek páduai „szent“ Antalra vonatkoznak. A minden szavában nyomós, alapos előadás lebilincselte a közönség figyelmét, kivétel nélkül szokatlan hatást gyakorolt minden-kire, s a népszerű és tudós tanár fáradozása lel-kes éljenzéssel s szünni nem akaró tapssal lón jutalmazva Kónya Gábor hittanhallgató az ó-szö-vevetségi Jefta és leánya történetét foglalta színes leírásba s megható rajzolatallal indította meg a kö-zönség lelkét. Adorján István, Forrás József és Varga Domokos hittanhallgatók szavatai, ez utóbbi Kun Szabó Gyula zongorakiséréte mellett, teljessé tették az estély sikerét. A közönség szo-rongaságig megtöltötte még a karzatot is, s csak saj-nálnunk lehet, hogy az 500 főre-tehető közönség egy része kénytelen volt visszatérni, mert már a helyek el voltak foglalva. Érdeklődéssel várjuk, hogy a főiskolából kiinduló hatékony kezdeménye-zés talál-e követőkre az iskola falain kívül is? Mert még eddig nyomasztó csend uralkodik egyé-bütt, s csak egy-egy ujdonságban olvashatjuk a felmelegített hirt, hogy talán valami egyháztársadalmi mozgalom van keletkezőben. Még eddig ugyan semmi jelét nem láttuk.

A pápa a protestántizmus ellen. Az „Osszervatore Romano“ pápai ujság a pápának egy leiratát közli, amelyben a pápa kiemeli a protestáns hiterjesztésnek Rómában folyton nagyob-bodó eredményeit és aképen rendelkezik, hogy egy bibornokokból álló bizottság a katolikus vallás vé-delmének módozatairól tanácskozzék.

A francia klerikálisok vereségei. Franciaországban rosz idők járnak most a klerikaliz-mus harcosaira. A legujabban elrendelték a bün-vádi vizsgálatot a palleti plébános és vikárius ellen igazgató hitszónoklataik miatt. A „Deliverance“, protestánsellenes lap, kiadóját Renault-ot pedig, akit több protestáns lelkész megsértéséért 5000 frank pénzbüntetésre ítélték, letartóztatták, mert nem fizette le a bírságot. Végül tárgyalták a szövetke-zeti törvény ellen beadott parlamenti törvény ügyét az államtanácsban és ez alkalommal a kérvényt aláíró püspököket vétkesnek mondták ki a hiva-talossal való visszaélésben.

Stern Herman új füzete. A magyar-országi baptistákról és nazarénusokról a lát-satból, a külszínből ítélő közönségnek az az általános hiedelme, hogy ezek az új hitűek — vagy mint magok nevezik magukat — igaz hi-vők mind megtestesült szentek. Erre a hie-delemre már hatalmasan ráczáfolt egyszer Stern Herman debreczeni nyomdász ez év tavaszán megjelent „Hogy lettem én baptistává és mért nem voltam jó baptista“ czimű füzetében. Ha e füzet olvasása nem győzött meg valakit telje-sen a felől, hogy az egész baptista éz nazaré-nus szentség pusztá képmutatás, s az az igaz hit az együgyűek sötét tudatlanságban és lelki rabságban tartásán alapul — Stern Hermannak az „Ébresztő“ cz. lapban — némi kihagyással

— egész terjedelmében közölt „Báránybőrbe bujt farkasok“ cz. közleménye minden homályt eloszlát ezen titokzatos homályba burkolt új hitről és annak követőiről. „Stern közleménye külön lenyomatban, füzetben is meg fog jelenni, s ára 20 fillér lesz; 10 példányt portómentesen küld megrendelésre. Kapható lesz a szerzőnél Debreczenben Árpádtér 8. szám alatt.“

Hazai krónika.

II. Rákóczi Ferencz emlékezete. Kassa városa, hol a fejedelem udvarát tartotta, ünnepre készül. Kétszázadik évfordulója közeleg a Rákóczi szabadságharcznak és Kassa város polgársága megemlékezik a magyar hazaszeretet legszébb típusáról, fényes kiállítással akarja megünnepelni a kétszázéves fordulót. A mozgalom immár országos jelleget öltött és Bubits Zsigmond r. kath. püspök és Zichy Jenő gróf, mint a kiállítás egyik elnöke, vasárnap délután tanácskozást hívtak össze. Az idegen földben porladó hős iránt érzett hála forrása ennek a nemes felbuzdulásnak és talán nem fog elaludni ismét a legendás nagyságok kultusza, talán egyszer arra is fogunk gondolni, hogy Rákóczi hamvai hazája szegényére porladnak idegen földben.

Inség Máramarosban. Máramaros vármegye legutóbbi közgyűlésén gróf Teleki Gyula indítványára elhatározták a földművelésügyi miniszternek az iránti megkeresését, hogy az inséggel fenyegetett vidékek felségítése céljából nagyobb mennyiségű burgonyát és tengerit osztasson ki.

Világ krónika.

Merénylet a spanyol király ellen. A kis spanyol király, ha igaz a közmondás, hosszú életű lesz. Rövid uralkodása alatt ugyanis nem egyszer érkezett meghiusult merényletek híre. Orensében letartóztattak egy Pulgar Perez nevű embert. Letartóztatásakor történt nála. — Anarkistának vallja magát és azt mondja, hogy Argentínából jött Spanyolországba, hogy meggyilkolja a királyt. Minthogy azonban Madridba utazni már nem tudott, Orensében maradt.

A román országgyűlés megnyitása. Bukarestben az országgyűlés új ülészetét megnyitották. Károly király, a kit élénken üdvözölték felolvasta a trónbeszédet, mely megemlékezik a függetlenség kihirdetésének negyedszázados évfordulójáról és a nagy eseményekről, amelyekből a román királyság megszületett. — Főlemlíti a bulgáriai utazást és a szives fogadást. A ruszcsuki és plevnai találkozás ugyanis megszilárdította a két ország barátságos viszonyát. „Örömmel állapítom meg, — mondá — hogy az összes államokhoz való viszonyunk a

legjobb. Ezt az eredményt okos politikákkal értük el, mely összhangban érdekeinkkel és a nagy európai érdekekkel megszerezte nekünk az egész világ bizalmát. A trónbeszéd aztán rá mutat a pénzügyi helyzet megszilárdulására és bejelent több törvényjavaslatot.

Kamarai választások Görögországban. Görögországban most folynak a kamarai választások. Athénben a Delyanisták névsora győzött. A kormány s Theotikisz párthivei egytől-egyig megbuktak. A Delyanisták — a diadaltól föllekesülve — zajos tüntetések között járták be a várost. Negri pénzügyminiszter és Dragumisz sem jutott megbízható levélhez.

Portugália válsága. A pirenei félszigetről aggasztó hírek érkeznek. Spanyolországban a forradalmi eszmék mind több tért hódítanak s most Portugáliából is hasonló fordulatot jelentenek. A nép mindenfelé lázong; a kedélyeket a végsőig fölcsigázta a király utazása, mert attól tartanak, hogy ez a gyarmatoknak Anglia részére való átengedése fogja nyomon követni. Hintze-Ribeiro kormányelnök aligha bírja majd az uralkodó visszatértéig a válság kitérését elődázni. A miniszterium jelenleg a legerőszakosabb eszközökkel igyekszik az elégtelenséget fékezni. A sajtót hallgatásra kényszeríti, a kellemetlen táviratokat és leveleket elkoboztatja. A „cabinet noir“ működése azonban csak elősegíti a forradalmi jellegű mozgalom terjedését.

Az oroszországi parasztzavargások, melyek az év tavaszán a Charkovi kormányzóság 5 községében előfordultak, tudvalevőleg katonai erő alkalmazásával véget értek. A zavargások a miatt törték ki, mert Obolanszky kormányzó halálra veretett több parasztot, a miért állítólag elősegítették egy paraszt suhancznak, a ki a kormányzó ellen merényletet követett el, menekülését. A lázadásban részt vett parasztok közül mintegy 200-at kivételtes bíróság elé állítottak s védelmükre tíz fiatal ügyvédet, Szentpétervár, Moszkva, Szaratov és Charkov legképzettebb jogászait rendelték ki. A védők közös iratot nyújtottak át a bíróság elnökének, nem a legszebb világításban mutatva be benne az orosz igazságszolgáltatást. Most Plehve belügyminiszter rendeletére ezt a tíz védőügyvédet, a közös iratukban használt, a kormány tagjait sértő kifejezések miatt elfogták és ellenük is megindították a bünvádi eljárást. Tehát a védők együtt fognak börtönben ülni védenceikkel, az ártatlanul véresre vert föld népével.

Kubai állapotok. Ugy látszik, hogy a kubaiak cseberből-vederbe jutottak, a mikor a spanyol uralmat felcserélték az észak-amerikai fenhatósággal. Az elégedetlenség nem szűnt meg a szigeten, sőt a háborús állapotok zürzavaros hullámgyűrűje, mind tovább és tovább terjed. Havannából jelentik, hogy ott mindenütt beszűntették a munkát. A husnak és a kenyérnek roppant felszökött az ára, a mi csak fokozza a tömeg ingerültségét. Megtámadták a városi vasutat, a kocsiakat összetörték és több forgalmi hivatalnokot megsebesítettek. Az elnök palotája előtt nagyobb tüntetések voltak, a mely alkalommal két tüntető, egy rendőr-

főnök és két rendőr súlyosan megsbesült. A város többi részében is hasonló forradalmi színezetű zavargások folytak le, úgy, hogy a helyzet komoly aggodalomra ad okot.

Sztrájk a tengeren. A rakodópartokon teljesen szünetel a munka. Ez idő szerint a sztrájk miatt 39 gőzhajó van leszerelve, 1200 rakodó munkás sztrájkol. A Marseilleből jövő csomagszállító hajók legénysége elhagyta a hajókat.

Mai képiünkhöz.

Kossuth Lajos amerikai képe. Ezt az érdekes képet a Kolozsvárt megjelenő „Történelmi Lapok“-ból mutatjuk be olvasóinknak, melyet Kovács János tanár szerzett meg, midőn Amerikában járt és Kossuth Lajost abban az öltözetben mutatja be, melyben Amerikában szónoklatait tartotta. A kezeiben levő tekeresen azok a jegyzetei voltak, mikről beszélni szándékozott, de a melyeket ritkán használt. Szenvedő arcán látszik a kimerültség s letiport hazájáért vérző szívének fájdalma. Különösen New-Yorkban két óra hosszat tartó beszéde után annyira ki volt merülve, hogy a szószékről való leszállása után vissza kellett vonulnia, úgy hogy a gratulációt se fogadhatta.

Vegyes hírek.

Friedrich Ferencz kivégzése. Olvasóink még emlékezni fognak arra a rettenetes eseményre, mely ez év januárjában történt Kolozsvárt, midőn Bürger pénzes levélhordót körmönfont furlanggal *Fridrich* és *Szöts*, két faczér asztalos legény meggyilkolta fényes nappal, hogy a nála levő pénzt elrabolják. Ez ügyben a földi igazságszolgáltatás e hó 4-én fejeztetett be. Szöcs 8 évi nehéz rabságra ítéltetett; *Fridrich* pedig, a főbűnös *kötél általi halálra*. Ő felsége, a király nem adott neki kegyelmet s így e hó 4-én végrehajtották rajta az ítéletet. Megrázó dolog volt. Nemcsak az, hogy egy ember élete kioltatik, hanem az irtózatossá lelki gyötrődés különösen, melyen ez a szerencsétlen, elvetemült gonosztevő keresztül ment. Ítéletét e hó 3-án reggel hirdették ki. Még ugy félig-meddig remélt a kegyelemben, de már alig s egészen meg volt törve. A siralomházban egy napot töltött. Öreg anyját s ki vele vadházasságban élt, szeretőjét s ettől való pár hónapos gyermekét kérte előbb magához. Borzasztó volt a találkozás. Átkozta azokat, kik őt rossz tanácsaikkal, gonosz társaságukkal ide juttatták. Majd gyermekéért kesergett, kit oly megbélyegezve hagy itt a világon. Ezek távoztával büntársát, *Szöcsöt* kérte. Soká beszélgettek egymással. *Fridrich* akkor is zsvány-becsületével kérkedett, hogy ő nem adta ki a többi büntársakat. Ez is elment. Csak a fegyőrök s a pap maradt vele. *Fridrich* róm. kath. vallású volt. A pap vigasztalta, imádkoztatta, fülbegyónást végeztetett vele s végre feladta neki pápista szokásként az utolsó kenetet. Egész éjjel nem aludt. Reggel a 6 órai harangozásra felrezzent; majdnem az örülés vett rajta erőt. Csudás szabadulását várta az Istentől, de

hiába. Fél 7 órakor kivezették a fogház udvarára, hol már ott voltak a hivatalos személyek s vagy 50 bebocsátott hírlapíró s mások. Az ítéletet újra felolvasták. Félénken kereste a felállított bitófát, melyet háta mögé épített fel *Bali* Mihály hóhér a mult éjszaka. Remegve szorongatta, csókolta a keresztet. Az újabb kérdésekre, hogy a mult években Kolozsvárt történt rablógyilkosságokban részes-e, megmondta, hogy — igen, de részleteket nem mondott: meggyóna papjának. Majd átadták a hóhérnak, ki két pri-békjével előbb összekötözte kezeit, lábait s a majdnem erejét vesztett embert úgy emelték fel a bitó lépcsőjére. *Bali* nyakába vetette a hurkot s azt a felső szeghez erősítette. Majd a kezét, lábát összekötött köteleket húzták az alsó csigára; kirugták alóla a lépcsőt, meghúzták az alsó köteleket. Szederjesedő, vonágló arcát kendővel letakarták. Az orvos hallócsón keresztül hallgatta a szív verését. 11 percz alatt megszűnt dobogni. A hóhér jelentette a bíróságnak, hogy az ítélet végre van hajtva. A katonaság dobjai megperdültek; majd imához vezényeltettek s csendes imát mondtak a boldogtalanért, ki akkor már Istene előtt állott, várva — utolsó ítéletét. Hol nincs bosszuállás, az Ur, a kegyelemnek Atyja, nagy irgalmából cselekedjék kegyelmesen vele. De mivelünk is; földi társadalmunkkal is. Törölje el e földről a Gonoszt s vonjon magához e földön Szentlelkével minden embert, vezetvén az igazságnak ösvényén! Ments meg Uram minden lelket az ő sorsától, minden szülőt, minden gyermeket az övének sorsától! Uram, — szabadíts meg a gonosztól!

Kincslet Kecskeméten. Kecskeméten érdekes leltre bukkantak a kőmives munkások egy épülő ház telkén. Két korsó pénzt találtak, körülbelül másfél méternyre mélyen a föld gyomrában. A korsók az ásók vágása alatt ketté hasadtak s a fehér és penészes ezüstpénz csak úgy dült belőlük. A talált pénzt a munkások gondosan összeszedték és beadták a rendőrséghez, a hol alaposabban átvizsgálva, megállapították, hogy egytől-egyig magyar pénzek s az 1526—1580-iki évekből valók. A talált pénzre nézve az a közhiedelem, hogy azt valami görög ember ásta el. Régi időkben ugyanis a görögök pénzváltással foglalkoztak Kecskeméten. Csak öneik lehetett tehát annyi felhalmozott ezüst pénzük. És az a ház is, a melynek területén most pénzt találtak, régen csakugyan görög családok birtokában volt. A talált pénz a kecskeméti múzeum tárgyai közé kerül.

Kis-Jenő vendégei. József Ágost főherczeg nejevel, Fülöp orleánsi és Fülöp kóburgi herczeggel, valamint vadásztársasággal külön vonattal Kis-Jenőre utazott. Libits Adolf kir. udvari tanácsos a vendégeket Kétegyházán várta. A pályaudvaron az uradalmi tisztikar és a hatóságok fejei fogadták az illusztris vendégeket. A vadászatban Urbán Iván főispán is résztvett. A vadászat programja az első hat napra a következő: hétfőn Feszten pásztás-vadászat, kedden a fekete-gyarmati erdőben, szerdán és csütörtökön Bánkúpusztán, pénteken Agyán és Szemkén, szombaton a somosi erdőben lesz vadászat.